

ה. "אוהב ה' שערי ציון...!" - שערי המקדש והשערים המצוינים בהלכה

הכוונה ללימוד

התבוננו כיצד אתם מבינים את דברי עולא בתור מימרא שעומדת בפני עצמה, וכיצד היא מובנת בתוך ההקשר הכללי של הסוגיא. השוו בין ההבנות השונות. האם התוצאות זהות?

מקורות

בבלי ברכות ח,א

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא: לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא.

אמר ליה: הכי אמר רב חסדא: מאי דכתיב: "אהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב" (תהילים פ"ב) - אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד.

ואמר אביי: מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא. כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד - לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוו להו תליסר בי כנישתא בטבריא לא מצלו אלא ביני עמודי (רש"י: שביית המדרש נכון עליהם מלמעלה) היכא דהוו גרסי.

מקורות נוספים להרחבה

בבלי מגילה כט,א

דרש רבא: מאי דכתיב: "ה' מעון אתה היית לנו" (תהילים צ,א) - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

אמר אביי (ו"ג: רבא): מריש הואי גריסנא בביתא ומצלינא בבי כנישתא. כיון דשמעית להא דקאמר דוד "ה' אהבתי מעון ביתך" (תהילים ס"ח) - הואי גריסנא בבי כנישתא.

בבלי שבת י,א

רב אמי ורב אסי הוו יתבי וגרסי ביני עמודי, וכל שעתא ושעתא הוו טפחי אעיברא דדשא (שטיינזלץ: היו טופחים על בריח הדלת) ואמרי: אי איכא דאית ליה דינא - ליעול וליתי.

הכוונה לכתיבה

האם "ארבע אמות של הלכה" מחלצים את הקב"ה מחורבות המקדש או שמא הם אוסרים אותו בתוך משהו חדש?

תארו כיצד נראים אותם "ארבע אמות של הלכה" מנקודת מבטה של ההלכה, של הקב"ה או של עם ישראל.

דידי רייכנר

רק על הקווים
לא לצאת מהגבולות
כאן אנחנו מוגנים
בתוך הגדרות
מבין השערים.
המצוינים.

הגדר הטובה
שומרת עלינו
מכל משמר
שלא ניכשל
ניפסל
נאבד את השפיות.

במדינת ההלכה
שומרים על החוקים
כולם מקפידים
כאן על כל
הכללים

כולם כאן שמרנים
מקפידים על קלה
כבחמורה
על לשון הרע
ואורך השרוולים

ורק מידי פעם

לפעמים
שואלים אותנו הילדים
התמימים –
"אבל אבא תגיד, מה יש בפנים?!"

הרב שוקי פרידמן

אני ההלכה היא הבית בלי הקירות.
אלי כולם שבים כמו ששבים לבית,
אבל בגלל שאין לי קירות אני לא מחממת
ולכן אני מאכזבת.
כולם נזקקים לי וכולם מרגישים שאני לא מספיקה.
מכבדים אותי אבל לא אוהבים אותי.
אני הקדושה המעונה.
ארבע האמות שלי – מלאים וריקים,
סוף הדרך ותחילתה.
מי שיבין את זה – יתרפק עלי, באהבה.

בצלאל שטראוס

מה אפשר לעשות בארבע אמות
עומדים צפופים, חבורה מצוינת
יש פה איש ואישה ורב ועוד שבעה
צופים שיכולים לברך, וגם עני יש לנו
לתת צדקה, ושכיר שלא להונות
ודיין לממונות.

מישהו הביא בגד עם ארבע כנפות
וכולנו קשרנו אותו יחד, מנסים שלא
להסתבר, פשוט עושים.
להתפלל פה אי אפשר שהרי
אסור,
אנחנו בד' אמות אנחנו –

כלואים.
אמרו לנו שאם נצטופף יחד
אפילו מלאך לא יעמוד בזה
אז אולי יבוא יום שבו נוכל לחוות
להתפלל, להשתחוות,
ולהתרווח.

ד' אמות של אדם מזכות לו
כמו ד' אמות של הלכה שמזככות אותו.

להיכנס פירושו ללכת
כל השאר יעשו הקירות
כך נלך, קילומטרים על גבי קילומטרים
על שנגיע למקום בו הכול במקום
ואנחנו, איכשהו, נתמקם.

בית המקדש הוא ייבנה מאבנים
ענקיות,
4x4 ועד השמים
ובפנים לא יהיה מקום אלא...

והיא הלכה לה
נשאר רק ארבע אמות
למי הן שייכות ומה עושים בהן
ההוראות כתובות בספר
וצריך להתחיל מהתחלה.

דוד פיאלקוף

ארבע אמות של הלכה

[אנחת רווחה]

סוף סוף אפשר לזוז אפשר לטייל

ארבע אמות בארץ ישראל

אחרי שנים בתוך בית

סגור

צפוף

מקובע

חרוב

יוצא החוצה לעולם

מגלה שאני לא מוגבל

כמו צב שנושא את ביתו על גבו

מגדיר לעצמי את התחום את המקום

ארבע אמות של הלכה –

הליכה

עובר אותם בריצה

בקפיצה

ארבע אמות של הלכה

אוי, איזו מועקה

מאה ותשעים ושישה ס"מ גר"ח נאה

מאתיים עשרים וארבעה חזון איש

שערים שיעורים

פרטים ועוד פרטים

הסתבכתי

התבלבלתי

אפילו את עצמי כבר לא מצאתי

פעם היה לי בית גדול

נישא מהרים

צופה למרחקים

ועכשיו שוד ושבר

אפילו לא חדר

שערים מצוינים

כמו בבתי הכלא האימתניים

מתי כבר אצא

אפרוץ

אשתחרר

אחזור לביתי

אותו נטשתי

בחמתי

יהושע מרק

לפני החתונה, הלכה הפְּלָה, לקורס "הַכְּלָה של הבעל".
הוא יבנה לך ארמון, עם שערי ניצחון, ושורת עמודים
שעולים הון.

אם רק תבקשי, ויפה תנהגי, הוא ייקח ת'ילדים למעון.
רק בקרן זווית אז תשבי,
ולאישך את השכל אל תבלבלי,
תתני לו בנחת ללמוד ולהתפלל
זו זכות גדולה לך ולכל עם ישראל.

בסוף הגעתי לצריף קטן ודולף
לחתן לא היה כסף אפילו לתפקיד שוטף
ארבע אמות ושני עמודים קטנים.
יושב בבית, לומד, וגורס תהילים.
ובין לבין משחק עם הילדים.

שלמה ספיבק

השבוע, בפינת עיצוב המבנים, שלחנו שלושה מכתבנו לסקור את מבנה ההלכה מנוקדת מבטם:

הלכה:

מבנה ההלכה בנוי בתכלית הדיוק.

משתלבים בו אלמנטים מכל הדורות. הבסיס של המבנה הוא ארץ-ישראלי קדום, עליו יושבים אלמנטים מזרחיים כאשר עיקר הבית בתפארתו הוא אירופאי מימי-הביניים, אפשר למצוא בו גם נגיעות מודרניות המוסיפות טעם מרענן. כל איזור במבנה מחושב ומעוצב במדויק על ידי מיטב האדריכלים והמעצבים, לכל חפץ יש מקום ייעודי ולכל פרט יש את ההתייחסות המדויקת. בקיצור, כפי שהתחלנו, מבנה בתכלית הדיוק.

עם ישראל:

כאשר אתה נכנס למבנה ההלכה אתה פוגש מבנה מוכר, דומה לבית של אדם ממוצע. התמונות על הקיר מוכרות לך – מסורתיות. שום דבר במבנה הזה לא מפליא אותך ואינך עומד נדהם מול אדריכלות פנטאסטית או עיצוב מקורי ומרשים. אתה יכול להתהלך בין חדרי השינה ולנחש את שמות בני הבית המתגוררים בהם, כמעט בעצימת עיניים אתה מוצא את הספרייה ומתמצה בה בקלות. הכלים והאוכל במטבח מזכירים לך את סבתא שלך. כאשר אתה יוצא מהדלת האחורית, אתה נשאר בתחושה שמשום מה דווקא בבית זה אתה מרגיש בנוח, דווקא שם אתה בטוח ומרגיש מוגן.

הקב"ה:

שלחו אותי לתאר את ההלכה, מבנה רעוע ומצומצם, עמוס ובלי מקום. ללכת בו – כמובן שאי אפשר (אני עוד מחפש את מקור השם של המקום הזה). בלגן וחוסר סדר הם

המאפיין העיקרי של ד' אמות אלו שכל מי שנכנס בו נראה כמתמצא בקלות אגב זה שהוא מתנהג כבעל הבית לכל דבר ועניין. המבנה בדרך כלל חשוך. יש חלון אחד, צר, שנפתח ונותן אור בשעות היום ורוח קרירה ונעימה מנשבת פנימה בלילה. בפניה ממולו מצאתי מרווח כל שהוא וישבתי (מסתבר שזה מה שעושים פה), התבוננתי וחשבתי – האם זה אכן מקומי?
